

роль при перекладі відіграє контекст. Адже відтворити іноземні реалії потрібно так, щоб не спотворити їхнє значення в мові перекладу.

Військову термінологію, яку ми проаналізували, можна умовно поділити на три категорії, з точки зору їх перекладності. До першої групи належать такі терміни, що позначають іноземні реалії, які співпадають із реаліями, вираженими українською мовою. Наприклад: *“hostage”* — *“заручник”*. До другої групи належать терміни, такі як *“Central Intelligence Agency (CIA)”* — *“Центральне розвідувальне управління (ЦРУ)”* [5, с.13], які позначають іноземні реалії, що не присутні в українській дійсності, але мають спільні термінологічні еквіваленти. *“conventional war”* — *“війна з застосуванням звичайних видів зброї; неядерна війна”* [5, с.28] — один із виразів останньої категорії, що позначає чужорідні реалії, які не мають поширених термінологічних еквівалентів в українській мові [3, с.91].

Для перекладу військово-технічної термінології зазвичай використовують такі стратегії: підбір прямого еквівалента, описовий переклад і запозичення. Частина військово-технічної термінології має прямий еквівалент в українській мові, який, як правило, не залежить від контексту: *“antiaircraft system”* — *“зенітний комплекс”* [4, с.328], *“warhead”* — *“боєголовка”* [4, с.751]. У таких випадках перекладачу доцільно використовувати еквівалент, щоб зберегти первинне значення терміну [1, с.3].

Якщо адекватно відтворити термін цільовою мовою з семантичної, граматичної чи прагматичної точки зору важко або неможливо, тоді перекладачі можуть застосувати стратегію описового перекладу, наприклад: *“sustainer”* — *“ракетний двигун маршової ступені”* [4, с.740], *“submunition”* — *“бойовий уражаючий елемент”* [4, с.739].

Іноді термін може бути взятий прямо з мови оригіналу або змінений у вигляді кальки, що передбачає переклад окремих слів зі збереженням основних структурних компонентів терміна: *“torpedo”* — *“торпеда”* [4, с.85], *“shrapnel”* — *“шрапнель”* [4, с.85].

Висновки. Отже, у ході дослідження ми виявили, що при перекладі військово-технічної термінології використовуються такі стратегії як підбір прямого еквівалента, описовий переклад і калькування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коржак З.З. Особливості перекладу сучасної військової термінології. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5682/2023/38/14>
2. Hnedko T.M., Bohachuk M.V. Contrastive analysis of military terminology in English and Ukrainian Languages. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2018. №37.
3. Актуальні питання розвитку філологічних наук у XXI столітті: Міжнародна науково-практична конференція, 2017. Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2017. с. 89-93.
4. Лісовський В.М. Військово-технічний переклад (англійська мова): підручник. за ред. В.В. Балабіна. Київ: ВІКНУ, 2009. 950 с.
5. Балабін В.В., Лісовський В.М., Чернишов О.О. Основи військового перекладу (англ. мова): підручник. за ред. В.В. Балабіна. Київ: Логос, 2008. 587 с.

Роксолана СОЛЯРЕВИЧ
Науковий керівник – асис. Юрій ВІТЯК

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ПЕРЕДМОВИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ РОМАНУ «ПРИГОДИ ТОМА СОЙСЕРА»)

Вступ. Передмова як жанр часто залишається поза пильною увагою дослідників перекладу. Ж. Женет у своїй праці «Паратекст. Пороги інтерпретацій» виокремлює роль паратекстуальних компонентів та порівнює передмову з «порогом» до твору. Автор продовжує: *«для нас паратекст є тим, що дає можливість тексту стати книгою, яка подається читачу та суспільству. Отож передмова — більш ніж межа чи кордон, це „поріг” між книгою та її читачами. Ми розглядаємо її у вигляді „порогу”, чи „вестибуля” (термін Борга (Borges), або ж, вслід за Філіпом Леженом, визначаємо такий вид вступного матеріалу як границю друкованого тексту, яка в дійсності контролює все читання тексту»* [1, с. 175]. Таким чином передмова є особливим способом переходу до основного тексту, який сприяє кращому розумінні книги.

Мета дослідження полягає в з’ясуванні ролі передмови в перекладених художніх творах та її вплив на враження, яке складеться у читача.

Основний текст. У передмові до класичного твору «The Adventures of Tom Sawyer» (Пригоди Тома Сойсера), створеного у 1875 році, автор запевняє, що текст літературного твору має життєву основу: *«Most*

of the adventures recorded in this book really occurred; one or two were experiences of my own, the rest those of boys who were schoolmates of mine» [2].

Текст передмов збережено в українських варіантах перекладу, здійсненого Володимиром Митрофановим (який входить до серії книг «Дитячий світовий бестселер») та Юліаном Панькевичем (що з'явився під керівництвом Українсько-Руської Видавничої спілки).

Основне повідомлення письменника лаконічно і влучно відтворено В. Митрофановим: «*Більшість пригод, описаних у цій книжці, сталося насправді: декотрі — зі мною самим, інші — з моїми шкільними товаришами*» [3]. Перекладач, як бачимо, не уточнює кількість пригод, натомість використовує слово «декотрі». Ю. Панькевич неухильно дотримується тексту оригіналу, передаючи частину «*one or two*» дослівно: «*Більшість пригод, описаних у цій книзі, відбулися насправді; одна чи дві були моїми власними враженнями, а решта — досвідами хлопців, які були моїми шкільними товаришами*» [4].

Перекладацькі зміни, пов'язані із відтворенням передмови, іноді простежується на прикладі окремих слів. Лексична одиниця «*an individual*», що є іменником, з огляду на наявність артикля, передається українською як прикметник «*одноосібний*». Уживання такої трансформації вважаємо граматично вмотивованим. Порівняймо оригінальне та перекладене речення.

«Huck Finn is drawn from life; Tom Sawyer also, but not from an individual he is a combination of the characteristics of three boys whom I knew and therefore belongs to the composite order of architecture» [2].

У перекладі В. Митрофанова речення: «*Гека Фінна змальовано з життя, Тома Соєра також, але він — персонаж не одноосібний, бо поєднує в собі риси вдачі трьох хлопців, яких я знав, і, отже, належить до мішаного архітектурного стилю*» [3].

Специфіку зібраного образу персонажа книги у перекладі Ю. Панькевича також передано завдяки граматичній трансформації: «*Гек Фінн намальований з життя; Том Соєр теж, але не окремо — він є поєднанням характеристик трьох хлопчиків, яких я знав, і тому належить до складного порядку архітектури*» [4].

Іноді частини передмови перекладені не належним чином. Неадекватним, на наш погляд, вважаємо відтворення лексичної одиниці «*slaves*», що дослівно означає «раби», як «негри» у варіанті В. Митрофанова. Порівняймо два варіанти:

«The odd superstitions touched upon were all prevalent among children and slaves in the West at the period of this story — that is to say, thirty or forty years ago» [2].

«Чудні забобони, згадувані далі, були дуже поширені серед дітей і негрів на Заході за тих часів, про які йдеться в цій оповіді, — тобто тридцять — сорок років тому» [3].

У наш час використання таких слів є неприпустимим, з огляду на дискримінаційну конотацію. На противагу цьому, Ю. Панькевич дотримується політкоректних висловлювань: «*Усі дивні забобони, про які йдеться, були поширені серед дітей і рабів на Заході в період цієї історії - тобто тридцять чи сорок років тому*» [4]. Перекладач вирішив не змінювати слово «раби» у своїй роботі в такий спосіб, показуючи одну з найбільших проблем тогочасного суспільства.

Висновки. Передмова, як важлива складова перекладу художнього твору, має велике значення для сприйняття читачем тексту. Аналіз перекладу передмови до «*The Adventures of Tom Sawyer*» показує, що кожна деталь, включаючи вибір слів та відтворення атмосфери оригіналу, може вплинути на сприйняття твору. Наприклад, у перекладі слово «*individual*» було замінене на «*одноосібний*», що робить текст зрозумілішим та ближчим до сучасного читача. Однак, деякі аспекти, такі як використання застарілих термінів, можуть викликати негативну реакцію. Таким чином, ретельне вивчення та розуміння передмови в контексті перекладу може допомогти забезпечити більш якісне сприйняття твору читачем.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Genette G. Paratext. Thresholds of interpretation. Cambridge University Press, 1997. 427 p.
2. Twain M. The adventures of Tom Sawyer. Chatto and Windus, 1876.
3. Твен М. Пригоди Тома Соєра: повість для мол. та серед. шк. віку. М. Твен; пер. з англ. В. Митрофанова; іл. О. Богомаз. Київ : Національний книжковий проект, 2011. 288 с.
4. Твен М. Пригоди Тома Соєра / М. Твен ; пер. Ю. Панькевич. Львів : Українсько-руська видавничка спілка, 1906. 252 с.